

Informationsspecialisters informations søgefærd ved sygeplejefaglige litteratursøgninger

- med udgangspunkt i EBLIP

Af Iben Brøndum og Hanne Munch Kristiansen

Abstract

Hovedformålet med denne artikel er at afdække informationsspecialisters søgefærd ved litteratursøgninger indenfor sygepleje. Det undersøges, om der eksisterer fællestræk, som kan danne grundlag for systematisering af processen. Fokus er arkivering af søgeprotokoller med henblik på genbrug, graden af søgeassistance, sygeplejens egne søgeord og overførelse til databasernes vokabularer.

Gennem 10 strukturerede kvalitative interviews belyses informationsspecialisters søgefærd, og der analyseres søgestrategier indsamlet af interviewpersonerne.

På baggrund af interview og søgeprotokoller kan det konkluderes, at der på nogle punkter findes fællestræk ved sygeplejefaglig litteratursøgning. Dog træder forskellene i højere grad frem i vores afdækning, og vi finder derfor ikke, at der er tilstrækkelig grundlag for at udarbejde en systematiseret model for søgeprocessen. I stedet foreslås at arkivere søgninger på termniveau med henblik på genanvendelse.

Iben Brøndum er cand.scient.bibl. og ansat på Psykiatrisk Forskningsbibliotek. Aarhus Universitetshospital, Risskov. Iben.Broendum@ps.rm.dk

Hanne Munch Kristiansen er cand.scient.bibl. og Leder af Psykiatrisk Videncenter. Aarhus Universitetshospital, Risskov.

Hanne.Munch.Kristiansen@ps.rm.dk

Indledning

Den vigtigste motivering for at undersøge, hvad der karakteriserer vores adfærd, når vi som informationsspecialister søger litteratur inden for det sygeplejefaglige område, var først og fremmest vores antagelse af, at det var vanskeligt og en proces, som volder informationsspecialister besvær.

På baggrund af den formodning og vores egen oplevelse af vanskeligheder ved søgning for sygeplejen, ønskede vi at sætte fokus på, hvordan vi kunne forbedre vores services for faggruppen og evt. systematisere og strukturere søgeprocessen mere hensigtsmæssigt.

Vores oplevelse er, at vi inden for vores faggruppe kan have en tendens til at bygge videre på antagelser om, hvordan vores brugere/lånere agerer. Det kan eksempelvis dreje sig om forhold omkring litteratursøgning, informationsbehov og forventet service på biblioteket. Det betyder, at vi har en formodning, som kan blive udgangspunktet for vores arbejde og de services, vi yder vores brugere. Antagelserne kan betragtes som en slags "common sense", hvor der ofte er konsensus om, at "sådan er det". Det kan betyde, at vi målretter og udvikler ydelser for brugerne uden at have dokumentation for, om det reelt forholder sig, som vi tror.

Derfor er der en vis relevans i at undersøge sine antagelser, fx hvis man har fokus på at forbedre en bestemt service overfor lånerne. Det vil sige, at man

undersøger sin formodning og afdækker reelle forhold, som efterfølgende kan danne grundlag for videre arbejde.

Denne undersøgelse af informationsspecialisters søgeadfærd er således ikke en revolution, men derimod en dokumentation af, hvordan vi i praksis udfører sygeplejefaglig informationsøgning.

Det leder os hen til artiklens hovedfokus, som er:

Med udgangspunkt i EBLIP undersøger projektet informationsspecialisters søgeadfærd ved sygeplejefaglige litteratursøgninger, og herunder om der er fælles mønstre, der kendetegner denne adfærd.

I forbindelse med ovenstående problemstilling fokuseres særligt på følgende spørgsmål:

- Hvordan anvendes protokoller fra tidligere søgninger?
- Hvilken assistance kan sygeplejen forvente af informationsspecialisten?
- Hvordan oversættes sygeplejens søgeord til databasernes kontrollerede termer?

Metode

Evidensbaseret biblioteksarbejde

EBLIP (*Evidence Based Library and Information Practice*) defineres af EBLIP-pioneren Andrew Booth som en tilgang, hvormed man forsøger at forbedre biblioteks- og informationsvidenskabelige services og arbejdsgange ved at samle den bedst tilgængelige evidens og viden, der kan udledes af erfaringer, og som er modificeret af brugernes behov og præferencer. EBLIP indebærer, at der stilles spørgsmål, der kan besvares, at der foretages analyser, kritiske vurderinger og at der anvendes forskningsvidens i forbindelse med relevante fagområder i daglig praksis (Booth & Brice, 2004).

Evidence-based librarianship (EBL) is an approach to information science that promotes the collection, interpretation and integration of valid, important and applicable user-reported, librarian-observed, and research-derived evidence. The best available evidence, moderated by user needs and preferences, is applied to improve the quality of professional judgements. (Booth & Brice, 2004; 7)

EBLIP er således ikke en speciel metode eller teknik. EBLIP er derimod en tilgang, der baserer beslutningstagning og praksishandlinger på et validt grundlag frem for på udokumenterede påstande; at vælge den metode og det undersøgelsesdesign, der bedst muligt kan besvare en given problemstilling er derfor essentielt.

EBLIP positionerer sig som en overvejende anvendt videnskab i forhold til den teoretiske videnskab, fordi den understreger anvendelsen af eksisterende videnskabelig forskning til løsning af praktisk problemstillinger i en BDI-kontekst (Eldredge, 2000).

Hvorfor evidensbaseret biblioteksarbejde?

Man kan med rette stille spørgsmålet om, hvorfor det er relevant at arbejde evidensbaseret i en BDI-kontekst. I en årrække har evidensbaseret medicin været det fremherskende paradigme indenfor sundhedsvæsenet, og der er voksende fokus på at basere diagnostik og behandling på dokumenteret bevis for virkning og effekt. Denne praksis kan med fordel overføres til den praktiske del af BDI-verdenen, som efter forfatterens mening ikke i tilstrækkelig grad undersøger eksisterende forskning på området i forbindelse med biblioteksudvikling.

Biblioteker generelt står overfor mange udfordringer fx i relation til nye teknologier, og bl.a. forskningsbibliotekerne kan have drage nytte af at tænke strategisk, når det omhandler prioritering og udvikling af ydelser, og hvilke kompetencer vi som ansatte tilegner os. Ved eksempelvis uddannelsesinstitutioner prioriteres videnskabeligt personale frem for teknisk og administrativt personale, og her hører vi som biblioteksansatte til i sidstnævnte kategori (Lerche, 2010). Hvis vi i bibliotekerne ikke blot vil opfattes som administrativt personale, men vil spille en aktiv rolle i forhold til eksempelvis forskningsunderstøttende services og forskningsformidling, ser vi et behov for, at vi øger vores faglige tyngde og prioriterer videnskabelighed i vores arbejde.

Vi må derfor basere biblioteksudvikling på eksisterende forskning og ikke på egne antagelser. Det fordrer, at vi i højere grad undersøger den eksisterende litteratur

SPICE-modellen

SPICE-modellen er særligt udviklet til biblioteks- og informationsvidenskabelig praksis af Booth (2004)

som en metode til at strukturere sin problemstilling og generere gode søgeord:

- S Setting*
- P Perspective*
- I Intervention*
- C Comparison*
- E Evaluation*

Modellen har særligt været anvendt indenfor undersøgelser og forskning med udgangspunkt i EBLIP (se fx Cotter et al., 2006; Abbott, 2006), og inddrages i denne undersøgelse for at optimere fokus på følgende måde:

- S Det enkelte biblioteks egne rammer*
- P Den enkelte informationsspecialist*
- I Interviews og analyse af søgestrategier*
- C At udføre litteratursøgninger for sygeplejersker ligesom vi plejer*
- E Evaluere mulige mønstre og sammenfald ved litteratursøgningen både i forhold til søgestrategier og interviews*

Litteratursøgning

En væsentlig pointe i EBLIP-tilgangen er at foretage litteratursøgninger i relevante databaser indenfor emnet og således undersøge, om der er videnskabelige artikler med samme fokus som ens eget. Det er her essentielt at basere egne undersøgelser på allerede eksisterende forskning. Vi har udført strukturerede litteratursøgninger i LISTA, LISA, PubMed, Cinahl og bibliotek.dk uden at finde relevante referencer om artiklens problemstilling.

Interview og databehandling

Udførelse af interviews og indsamling af søgestrategier

For bedst muligt at kunne undersøge om der er nogle fælles mønstre, som kendetegner informationsspecialisters søgeadfærd ved sygeplejefaglige litteratursøgninger, har vi således valgt at udføre 10 semi-strukturerede kvalitative interviews. De 10 interview-deltagere er nøje udvalgt i forhold til at opnå geografisk, kønsmæssig og organisatorisk spredning.

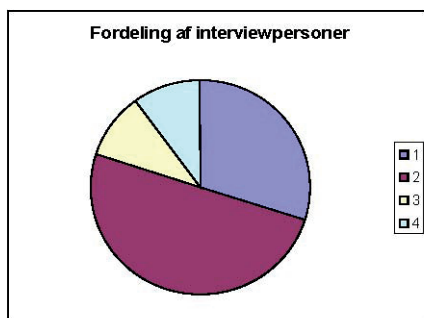
Interviewene blev foretaget på den enkelte informationsspecialists bibliotek. Alle interviewene var individuelle, og der var afsat 1½ time til hvert interview. Før interviewets start blev de involverede interviewpersoner desuden bedt om at indsamle søgestrategier i en given 14-dages periode. Formålet med dette design var at understøtte en mere kvantitativ tilgang til problemstillingen. Interviewene blev alle gennemført i maj og juni måned 2007 på baggrund af en interviewguide (Kvale, 2000). Interviewene blev optaget på diktafon til senere transskribering.

Efter transskribering af interviews er de mange informationer i interviewmaterialet inddelt i ni forskellige meningskategorier (Kvale, 2000):

1.	Hvilke fagfolk serviceres?
2.	Omfanget af litteratursøgninger
3.	Gemmes søgeprotokollen og bruges aktivt efterfølgende?
4.	Beskrivelse af et almindeligt forløb i forhold til en litteratursøgning
5.	Graden af assistance
6.	Karakteristik af sygeplejens emner og emneord
7.	Det gode forløb versus det mindre gode forløb
8.	Informationsspecialistens vigtigste roller
9.	Er der behov for en guideline?

Resultater af interviewundersøgelse

Grundet artiklens problemstilling behandles alle resultater fra interviewet ikke, men fokus er rettet mod punkterne 3, 5 og 6. Derudover skal det kort introduceres, hvilke faggrupper bibliotekerne i interviewet betjener. Størstedelen af de adspurgte biblioteker er placeret på sygehuse, mens den næststørste gruppe betjener den uddannelsesrelaterede sygepleje. De to mindste grupper udgøres af et bibliotek, der betjener landets øverste sundhedsmyndighed samt uddannelsesbibliotek, der betjener flere forskellige uddannelser lig grafikken nedenfor.

1. Biblioteker der betjener den uddannelsesrelaterede sygepleje (3)
2. Biblioteker placeret på sygehuse (5)
3. Uddannelsesbibliotek, der betjener flere forskellige uddannelser (1)
4. Bibliotek der betjener landets øverste sundhedsmyndighed (1)

Figur 1. Fordeling af interviewpersoner

Søgeprotokoller

Alle i interviewundersøgelsen blev bedt om at gemme de søgninger de foretog i en fastsat periode på 14 dage. Størstedelen af bibliotekerne udførte her mellem 0 og 5 søgninger i med undtagelse af et enkelt bibliotek, der angav, at de foretog op mod 15 søgninger. 7 ud af undersøgelsens 10 biblioteker gemmer ikke søgestrategier og -protokoller fra deres søgninger. Bl.a. angives det, at man uforvarende kan komme til at bygge videre på en fejlagtig søgning, eller at man ikke har intention om at anvende tidligere udførte søgninger senere hen, fordi hver søgning har sin specifikke nuance.

De sidste 3 biblioteker gemmer søgeprotokoller med henblik på at genbruge søgeord og få inspiration i forhold til database, søgehistorie og søgetermer.

Hjælp til selvhjælp?

Holdningerne til spørgsmålet, om i hvilken grad vi som informationsspecialister skal hjælpe i søgeprocessen, er ikke overraskende divergerende. Hos 6 ud af 10 biblioteker i interviewundersøgelsen er den fremherskende betragtning, at det er vigtigt, at litteratursøgeprocessen øger sygeplejens evner til selv at litteratursøge. Denne holdning er meget naturligt stærkest repræsenteret ved de biblioteker, der er tilknyttet uddannelsesinstitutioner:

”Det ypperste formål er, at de skal lære at søge.”
(Citat G)

Oftentimes er der også tale om hjælp til selvhjælp i forhold til søgning, og flere biblioteker underviser også i informationssøgning.

4 ud af 10 biblioteker finder det dog ikke vigtigt, at sygeplejersken selv skal foretage sin litteratursøgning. Her kan det bemærkes, at to af disse biblioteker ikke er tilknyttet uddannelser, men i høj grad også betjener andre faggrupper som fx forskere.

”Vi synes oven i købet, at det er dårlig økonomi, hvis man kun skal søge en gang om året, at man så investerer så utrolig meget i det, altså det har vi ikke noget imod at sige, selvom det ikke lige er det, der er oppe i tiden.” (Citat C)

”Men jeg har tænkt over at hjælp til selvhjælp ikke holder i længden i den her faggruppe. Den holder overfor de studerende for de skal sgu søge selv - det ligger i deres uddannelse men ikke på hospitalerne.” (Citat D)

Karakteristik af sygeplejens søgeord

Størstedelen af informationsspecialisterne giver udtryk for, at sygeplejen ofte lægger vægt på de mere ”bløde” værdier som fx omsorg, relationer og pårørendesamarbejde. Hvor lægerne er fokuserede på sygdom og behandling, er sygeplejersker tit interesserede i helheden omkring de to aspekter, som eksempelvis også kan inkludere de psykologiske aspekter samt patientens oplevelse af og følelser i forhold til egen sygdom og behandling.

At finde de mest egnede søgetermer til databasesøgning er det, der oftest volder størst besvær. Sygeplejersken kender måske et populært udtryk, eller det ord der bruges i deres afdeling, og når man bevæger sig i det mere ”bløde” område lader disse sig vanskeligt oversætte til databasernes kontrollerede termer.

”Det er så karakteristisk for sygeplejen, at så vil de også have noget mere... De er ikke kun fokuserede på en ting... en mere holistisk tilgang... Den meget brede tilgang til det, hvor lægerne er mere fokuserede på sygdom og behandling; de kigger mere på den menneskelige trivsel og de sociale relationer. De vil have noget med psykologien, sygdommen, behandlingen og patienttilfredshed - de vil have det hele.” (Citat D)

Hyppt er sygeplejens begreber mere ”flydende”, og der skal overvejes mange synonymmer, da disse begreber som oftest ikke findes i databaserne. Ligeledes angiver 20 % i interviewundersøgelsen, at sygeplejen kan have en tendens til at forvente, at alle deres spørgsmål kan besvares med blot én artikel; at én videnskabelig artikel kan dække et helt område fra flere vinkler. De kan mangle forståelsen for, at de nogle gange skal søge mindre specifikt og selv fagligt udvælg litteraturen.

Flere nævner også, at det kan være problematisk, når sygeplejersken ikke har et egentligt begrebsapparat og en mere fast/klar terminologi som fx lægerne har omkring bl.a. sygdomsbetegnelser og farmakologi. Har de fagsproget med sig, er det ofte det danske, og databasernes engelske termer kan være vanskelige at matche med disse, som citaterne her beskriver det:

”De kender et populært ord, de kender et ord på dansk eller det ord der populært bliver brugt i afdelingen. De kender ikke fagudtrykket for det.” (Citat A)

”De tænker ikke over, at det kan hedde noget andet, de tænker ikke over synonymmer. Altså, de har bare de ord, som de har lagt sig fast på, og det er det.” (Citat F)

Søgeprocessen starter som regel i basernes kontrollerede vokabularer, men ender ofte i fritekst, fordi sygeplejens emner ikke findes kontrollerede. Flere af undersøgelsens biblioteker underviser studerende i informationssøgning og vægter her søgning med kontrollerede emneord fra eksempelvis PubMeds MeSH. Ofte kan søgningen karakteriseres som en hermeneutisk proces, hvor fritekstsøgningerne giver en ny forforståelse af et begreb og idéer til andre søgetermer.

Udover anvendelsen af kvalitativ metode som interviewene ovenfor, ønskede vi at understøtte en mere kvantitativ tilgang til artiklens fokus, hvorfor de involverede biblioteker blev bedt om at indsamle søgeprotokoller i en 14-dages periode.

Resultater fra søgeprotokoller

Ud fra søgeprotokollerne kan der overordnet udledes to signifikante slutninger. For det første er der en meget tydelig tendens til, at søgeprotokollerne afspejler udsagn fra de kvalitative interview. En anden fremtrædende faktor er forskellen mellem forespørgsler, der er relateret til opgaveskrivning, og de der ikke er, hvilket behandles nedenfor.

Som tidligere beskrevet blev de 10 interviewpersoner bedt om at gemme søgeprotokoller fra søgninger foretaget i en periode på 14 dage. Ikke alle havde gemt deres søgeprotokoller og dem, der havde, var ikke altid konsekvente i forhold til at notere hver eneste søgning. Således modtog vi kun søgeprotokoller fra halvdelen af de adspurgte biblioteker, og der foreligger derfor ikke empirisk belæg for at udlede noget generelt pga. den lave svarprocent.

I alt blev det til 17 søgeprotokoller, som indeholdt søgeord (fritekst eller kontrollerede), evt. afgrænsninger samt kombination med boolske operatører i de enkelte databaser. En søgeforespørgsel fra en bruger kunne udløse en enkelt søgning i én eller flere databaser. Ydermere havde størstedelen af interviewpersonerne nedskrevet forespørgslerne i brugernes egne ord, hvilket gav mulighed for at karakterisere informationsbehovet. Der var i alt 17 forespørgsler, som efterfølgende inddeltes ud fra Ingwersen og Wormells (1990) typologi af informationsbehov:

1. Det delvist mudrede informationsbehov¹, hvor brugeren skal udforske nye og ukendte begreber indenfor et overordnet kendt emneområde.
2. Det bevidst emneafgrænsede informationsbehov, hvor den nødvendige begrebmæssige viden allerede findes hos brugeren.
3. Det verifikative informationsbehov, hvor brugeren søger et allerede kendt dokument.

Blandt de 17 forespørgsler var der ingen eksempler på verifikative informationsbehov og kun enkelte tilfælde, hvor behovet kunne kategoriseres som bevidst emneafgrænsede. 13 ud af de 17 forespørgsler, altså

langt størstedelen, var delvist mudrede informationsbehov, hvor det overordnede emneområde er kendt, dvs. sygepleje, mens det aktuelle informationsbehov er mudret.

Når det kommer til graden af specificitet i brugernes forespørgsler, var det entydigt forespørgsler relateret til opgaveskrivning, der skilte sig ud. Forespørgslerne var særdeles specifikke, som i eksemplerne her:

”Hvilken rolle spiller samfundets værdier og normer for selvbilledet hos en yngre kvinde, der grundet coloncancer har fået anlagt stomi, og hvordan skal sygeplejersken i henhold hertil yde omsorg?”

”Jeg vil gerne finde nyere artikler om børn med enuresis². Fokus er børnenes psykiske og sociale trivsel, deres følelser og tanker (selvværd, sociale begrænsninger, skam?). Gerne forskning eller undersøgelser lavet af sygeplejersker.”

Ovenstående eksempler demonstrerer tillige respondenternes udsagn om sygeplejens emner. Her blev det nævnt, at sygeplejens emner oftest er ”bløde” og ikke kun fokuserer på sygdom og behandling. De indsamlede søgeprotokoller viser, at informationsspecialisten her spiller en central som bindeled mellem sygeplejens egne emneord og databasernes kontrollerede vokabularer. Halvdelen af bibliotekerne beder desuden brugerne om at levere en stikordsbeskrivelse af deres emne. På det punkt illustrerer søgeprotokollerne tydeligt, at informationsspecialisten herefter forsøger at oversætte sygeplejens stikord om emnet til databasernes termer.

Ligeledes er det karakteristisk, at søgeprotokollerne utvetydigt afspejler sygeplejens forespørgsler, hvor de ønsker at afdække *alle* givne aspekter af et emne. De vil afdække emnet fra flere vinkler og således også dække patientens perspektiv og følelser samt deres egen rolle som sygeplejerske etc.

Implikationer for informationsspecialisters sygeplejefaglige litteratursøgninger

Med forbehold for interviewenes subjektivitet og den lave svarprocent i relation til søgeprotokoller vil vi i dette afsnit kort opsummere vores resultater, og hvad de efter vores vurdering kan anvendes til.

Vores fokus var at undersøge, om der er fællestræk i forhold til informationsspecialisters søgeadfærd ved sygeplejefaglig litteratursøgning, og vi har særligt koncentreret os om:

- Gemmes søgeprotokollen og bruges aktivt efterfølgende?
- Graden af assistance i søgeprocessen
- Karakteristik af sygeplejens emner og emneord

Enkelte af interviewets respondenter enten gemmer eller ønsker at gemme protokoller fra tidligere søgninger med henblik på genbrug. Størstedelen arkiverer dog ikke tidligere søgning bl.a. grundet søgninernes forskelligheder og nuanceforskelle.

I forhold til hvor meget hjælp sygeplejersken kan forvente i litteratursøgningsprocessen, er udsagnene meget forskellige. Hos de biblioteker, som er tilknyttet uddannelsesinstitutioner er den fremherskende holdning, at der praktiseres hjælp til selvhjælp, fordi læringsaspektet vægtes.

Det mest essentielle i relation til vores ønske om i højere grad at systematisere litteratursøgning indenfor det sygeplejefaglige område er interviewpersonernes udsagn og søgeprotokollernes information om emner og emneord. Overordnet beskrives sygeplejens emner som meget omfattende, forstået på den måde, at de ønsker at afdække alle tænkelige aspekter omkring et emne, som det også ses i eksempler på forespørgsler. Dette kan yderligere indikere, at søgestrategier ikke kan arkiveres og anvendes igen, fordi aspekter i forhold til et givet emne kan variere.

Emneord er ofte en problemskabende faktor i søgeprocessen, fordi sygeplejersken ofte kun kender et populært eller dansk udtryk for begreberne. Desuden er fagets fagsprog ikke så etableret som fx terminologien indenfor lægevidenskab, hvilket måske netop skyldes, at sygeplejen ofte beskæftiger sig med emner, der vanskeligt lader sig beskrive i ét kontrolleret emneord. Udover eksempelvis sygdom og behandling, ønsker de også at inkludere emneaspekter, der kan karakteriseres som overvejende ”bløde” så som følelser, tanker, oplevelser og lignende. Sygeplejerskernes forespørgsler sammenholdt med den tilhørende søgeprotokol afspejler, hvorledes sygeplejens egen formulering oversættes til databasernes kontrollerede vokabularer. På det punkt er det tydeligt, at informationsspecialisten har en funktion som bindeled

mellem sygeplejens egne emnebeskrivelser og databasernes begrebsapparat.

Sammenholdt giver interview og søgeprotokoller det indtryk, at der på nogle punkter findes fællestræk i relation til den måde, hvorpå vi litteratursøger for sygeplejen, men det er i højere grad forskellene, der træder frem i vores afdækning af området. Vi finder derfor ikke, at der er tilstrækkelig grundlag for at udarbejde en egentlig systematiseret model for søgeprocessen som en helhed. Selvom vi på baggrund af vores undersøgelse ikke kan opstille mere systematiske retningslinjer for den mest hensigtsmæssige adfærd i processen, er det stadig relevant at forsøge at arbejde dokumenteret på anden måde omend på et andet niveau.

Sammenhængen og nuancerne i en søgning er ofte afgørende for, hvilke kontrollerede termer der er anvendelige, hvorfor vi foreslår at arkivere på termniveau. Med dette forstås, at informationsspecialisten noterer og gemmer egnede søgeord med det sigte at anvende dem i en efterfølgende søgning. Har man i en søgning fundet et ”godt” søgeord, er der ingen grund til i en senere søgning at skulle ”genopfinde den dybe tallerken”. Derfor finder vi det hensigtsmæssigt, at disse gemmes til senere brug til inspiration i søgeprocessen for både sygepleje og informationsspecialist. Et eksempel på en sådan arkivering på termniveau er begrebet psykiatri i MesH-basen over kontrollerede emneord i Medline. Ønsker man at søge på psykiatri som fag, anvendes *psychiatry*, mens psykiatri i betydningen behandlingspsykiatri søges som diagnoser, altså *mental disorders* eller de mere specifikke underbegreber som f.eks. *schizophrenia*.

Metodekritik

I projektet har vi anvendt det kvalitative forskningsinterview som metode med det formål at indhente data om, hvordan informationsspecialister agerer ved sygeplejefaglig litteratursøgning. Problemerne ved at bruge interviewet som metode er, at det nødvendigvis må være subjektivt og afspejle interviewpersonens fortolkning og oplevelse af den virkelighed, interviewer spørger til. Følgelig er konsekvensen af det, at vi ikke kan være sikre på, at det rent faktisk forholder sig, som respondenterne udtrykker det i interviewet.

Derudover er der selve interviewsituationen, hvor interviewer og interviewperson kan siges at have hver sin form for kontrol. Interviewet er ikke blot et samtale, der tilvejebringer interviewerens information, men kan betragtes som en proces mellem mennesker, hvor data præges af forholdet mellem forsker og informant og deres gensidige opfattelse af hinanden (Thagaard, 2007; 94).

Oftest forholder det sig sådan, at informant og interviewer ikke kender hinanden på forhånd, men her er relation mellem de to parter anderledes. Begge kender hinanden fra forskellige arbejdsrelaterede og faglige sammenhænge, og fra at være mere eller mindre ligestillede sker der i interviewsituationen et skift i relationen. Det kan i nogen grad have haft indflydelse på især respondenternes udsagn fx i forhold til, om informationsspecialisten i søgesituationen søgeteknisk reelt agerer, som det udtrykkes i interviewene.

Udover det kvalitative interview analyserede vi søgeprotokoller indsamlet af interviewpersonerne. Søgeprotokoller fungerede som en kilde til information om den specifikke søgemåde; fx søgning med fritekst og/eller kontrollerede emneord og kombination med boolske operatorer. Protokollerne faciliterede i mindre grad information om præcist, hvordan informationsspecialisten agerer, sværhedsgraden af oversættelsesprocessen, og hvilke overvejelser vedkommende gør sig i den forbindelse. Forespørgslerne fra sygeplejen, som i mange tilfælde var vedlagt protokollen, var her mere velegnet til at give indsigt i informationsspecialistens rolle som bindeled mellem sygeplejens egne ord og databasernes kontrollerede vokabularer.

Det kunne desuden have været interessant at inddrage søgeprotokollerne i selve interviewsituationen og undersøge fx, hvorfor en kontrolleret term vælges frem for en anden, om man trækker på sin erfaring fra tidligere søgninger, og hvilke faktorer der i det hele taget er afgørende i litteratursøgningsprocessen.

Fremadrettet kunne det være væsentligt at inddrage metoder, der kan afdække flere og andre aspekter ved informationsspecialister søgeadfærd. Særligt skal fremhæves følgende:

- Flere informationsspecialister får den samme søgeopgave, og det undersøges efterfølgende, om

der er ligheder mellem anvendte søgeord og overlap mellem de fundne referencer. Som udgangspunkt kan anvendes *simulated work tasks* (Borlund, 2000) for at sikre, at opgaverne omhandler de aspekter, man vil undersøge.

- Observation af søgeprocessen hvor sygeplejersken og informationsspecialisten søger sammen.
- Tænke-højt-metoden³ (Nielsen, 1993) tænkes at have potentiale i forhold til at identificere søgeproblemer og -adfærd, fordi metodens en-til-en-situation kan skabe tryggere rammer, hvor særligt informationsspecialisten kan udtrykke, hvad hun oplever som problematisk.

Konklusion

Udgangspunktet for artiklen var først og fremmest at afdække informationsspecialisters søgeadfærd ved sygeplejefaglige litteratursøgninger, og herunder om der optræder fælles mønstre, som kendetegner denne adfærd og kan danne basis for en systematisering af søgeprocessen. Vi fokuserede på søgeprotokollers funktion, graden af assistance i søgeprocessen, sygeplejerskens egne emneord samt oversættelse til databasers kontrollerede vokabularer.

Dette blev belyst gennem 10 kvalitative interviews med informationsspecialister ansat ved biblioteker, der betjener sygeplejen enten på sygehuse, i den uddannelsesrelaterede sygepleje eller hos landets øverste sundhedsmyndighed. Vi undersøgte, om protokoller fra søgninger blev gemt med det formål at anvende dem i senere søgning. Her var den fremherskende attitude, at man let risikerede at basere sig på en fejltagtig søgning, og at ingen søgninger var ens.

Interviewene afdækker meget forskellige holdninger til at hjælpe sygeplejen med litteratursøgning. Hos biblioteker tilknyttet uddannelsesinstitutioner er den dominerende holdning, at litteratursøgning er en del af uddannelsen, mens enkelte biblioteker placeret på sygehuse gerne overtager hele søgningen uden sygeplejerskens tilstedeværelse.

Sygeplejerskens emneord blev overordnet karakteriseret som ”bløde”, og centralt var, at de gerne ville dække alle tænkelige aspekter omkring deres emne. De analyserede søgeprotokoller tydeliggjorde informationsspecialistens rolle som oversættelsesled mellem sygepleje og database.

På baggrund af interview og søgeprotokoller konkluderes, at der på nogle punkter findes fælles karakteristika ved informationsspecialisters adfærd ved sygeplejefaglig litteratursøgning. Dog træder forskellene i højere grad frem i vores afdækning, og vi vurderer derfor, at der ikke er tilstrækkelig grundlag for at udarbejde en systematiseret model for søgeprocessen. I stedet foreslås at arkivere søgninger på termniveau med henblik på genanvendelse og inspiration til sygepleje og informationsspecialist.

Noter

1. Det delvist mudrede informationsbehov er afledt af begrebet mudret informationsbehov, som Ingwersen og Wormell opererede med i deres bog *Informationsformidling i teori og praksis fra 1990*. Delvist mudret henviser til, at det overordnede emneområde er kendt, dvs. sygepleje, mens det aktuelle informationsbehov er mudret. I og med at sygeplejen ikke har et veletableret begrebsapparat, opererer vi med delvist mudrede informationsbehov, hvor kun selve rammen er kendt, mens indholdet altså begreber og begrebsrelationer er forholdsvis ukendte.
2. Sengevædning.
3. Oftest anvendes tænke-højt-metoden til test af websites' usability, men i forhold til ovenstående synes metoden også at have potentiale til undersøgelse af søgeadfærd og -problemer.

Referencer

- Abbott, WA (2006). *Persuasive Evidence: Improving Customer Service through Evidence Based Librarianship. Evidence Based Library and Information Practice*, 1(1), 58-68.
- Booth, A (2004). Formulating answerable questions. I: A. Booth & A. Brice (eds.) *Evidence-based Practice for Information Professionals* (s. 61-70). London: Facet Publishing.
- Booth, A & Brice, A (2004). *Evidence-based practice for information professionals: a handbook*. London: Facet Publishing.

- Borlund, P (2000). Experimental components for the evaluation of interactive information retrieval systems. *Journal of Documentation*, 56(1), 71-90.
- Cotter et al. (2006). Adding SPICE to a library intranet site: a recipe to enhance usability. *Evidence Based Library and Information Practice*, 1(1), 3-25.
- Eldredge, JD (2000). Evidence-based librarianship: an overview. *Bulletin of the Medical Library Association*, 88(4), 289-302.
- Ingwersen, P & Wormell, I (1990). *Informationsformidling i teori og praksis*. København: Munksgaard.
- Kvale, S (2000). *Interview: en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lerche, A (2010). Når biblioteket ikke længere er et bibliotek. *Bibliotekspressen*, 10, 10-12.
- Nielsen, J (1993). *Usability engineering*. San Diego, Calif.: Morgan Kaufmann.
- Thagaard, T (2004). *Systematik og indlevelse: en indføring i kvalitativ metode*. København: Akademisk Forlag.